УДК 658

О. О. Шапуров,
аспірант, Класичний приватний університет

ПОТЕНЦІАЛ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто сутність потенціалу виробничо — господарської діяльності, основні методичних підходи до його оцінки. Сформовано новий підхід до оцінки потенціалу виробничо-господарської діяльності на основі конкурентоспроможності та галузевої особливості.

Essence of potential of economic activity is considered in the article, basic methodical going near his estimation. The new going is formed near the estimation of potential of economic activity on the basis of competitiveness and of a particular branch feature.

Ключові слова: середньорічні основні виробничі фонди, середньорічні оборотні фонди, заробітна плата, метод матриці координат, потенціал виробничо-господарської діяльності.

ВСТУП

Забезпечення сталого економічного зростання як окремих машинобудівних підприємств, так і вітчизняної економіки в цілому, в ринкових умовах залежить від ефективного управління та використання сучасних механізмів виробничо-господарської діяльності.

Формування ефективних, адаптованих до сучасних умов розвитку виробничих відносин, механізмів управління машинобудівними підприємствами неможливе без комплексного і системного дослідження поняття потенціалу виробничо-господарської діяльності, його структурних елементів, методичних підходів до його визначення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Потенціал виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств викликає значний інтерес економістів. Найбільш значні роботи, що розкривають сутність поняття "потенціал виробничо-господарської діяльності" та основних методичних підходів до нього написані такими вченими як: В.А. Винокуровим, А.Е. Воронковою, К.Ф. Єфетовою, І.С. Калініченко, Б.Н. Кріжанівським, Н.В.Тарасовою, Д.А. Черниковим, П.І. Шилепницьким.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Визначити сутність потенціалу виробничо -господарської діяльності, ознайомитись з основними методичними підходами до оцінки потенціалу виробничо — господарської діяльності. Удосконалити методичний підхід до оцінки потенціалу виробничо — господарської діяльності на основі методу матриці координат.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогоднішній час існує багато трактувань поняття "потенціалу виробничо-господарської діяльності".

Н.В. Тарасова, І.С. Калініченко, К.Ф. Єфетова визначають, що потенціал виробничо — господарської діяльності — це сукупність виробничих ресурсів з урахуванням їх обсягу, технічного рівня та якості. На їх думку, важливими і вирішальними елементами потенціалу виробничо — господарської діяльності є основні виробничі засоби та людина праці з її рівнем кваліфікації, трудовими навичками, творчими і підприємницькими здібностями [4, с. 61].

Д.А. Черников потенціалом вважає кількість і якість ресурсів, наявних в господарській системі, без обліку реальних взаємозв'язків, що складаються в процесі виробництва [5, с. 82].

А.Е. Воронкова вважає, що потенціал виробничо — господарської діяльності характеризує ресурси виробництва, кількісні та якісні технічні параметри, що визначають максимальні можливості суспільства щодо виробництва матеріальних благ [2, с. 25].

В.А. Винокуров стверджує, що потенціал виробничо-господарської діяльності показує можливості, які можуть бути використані для рішення якого-небудь завдання, досягнення певної мети [1, с. 54].

У цілому, поняття потенціалу виробничо-господарської діяльності необхідне для оцінки розвитку машинобудівного підприємства в ринкових умовах.

Різноманітність існуючих підходів до визначення суті та економічного змісту потенціалу виробничо — господарської діяльності дається взнаки і при виборі методичних прийомів розрахунку його загальної величини та окремих складових.

Проведений аналіз літературних джерел та існуючих методичних розробок дозволив виділити наступні групи методів розрахунку величини потенціалу виробничо-господарської дільності:

— на основі загальноресурсної кореляційної моделі шляхом ділення теоретичного значення результативного показника по кожному об'єкту на його середньо-

галузеве значення;

— на основі грошової оцінки деяких ресурсів з наступним їх сумуванням в єдиний інтегральний показник;

— шляхом стандартизації факторів-ресурсів за допомогою математичних характеристик кореляційних моделей (коефіцієнтів еластичності, часткових коефіцієнтів детермінації, бета-коефіцієнтів) та наступним сумуванням цих факторів у єдиний інтегральний показник;

— на основі розрахунку часткових індексів забезпеченості кожним ресурсом з наступним їх сумуванням та діленням на кількість ресурсів;

— визначення зваженого зведеного індексу забезпеченості ресурсами з допомогою середньої геометричної;

— через оптимізаційні моделі;

— на основі базисних виробничих функцій [6, с. 47].

На наш погляд, найбільш точний та спрощений спосіб обчислення потенціалу виробничо-господарської діяльності приведений в працях вчених Б.М. Крижанівського, П.І. Шилепницького [3, 6]. За їхньою методикою загальний потенціал виробничо-господарської діяльності можна визначити шляхом прямого сумування вартості ресурсів, необхідних для нормального функціонування тієї чи іншої господарської системи, тобто:

$$П_{вг} = Ф_0 + Ф_{об} + З_р + В_с,$$

де $П_{вг}$ — потенціал виробничо-господарської діяльності підприємства;

Фо — середньорічні основні виробничі фонди, грн.;

$Ф_{об}$ — середньорічні оборотні фонди, грн.;

$З_р$ — заробітна плата, грн.;

$В_с$ — відрахування на соціальне страхування, грн.

На відміну від існуючих підходів і методів, такий спосіб розрахунку дозволяє врахувати всі елементи потенціалу виробничо-господарської діяльності — основні фонди, матеріальні ресурси, персонал; дає їх вартісну оцінку на основі існуючої інформації у відповідних формах статистичної звітності дозволяє визначити

Таблиця 1. Потенціал виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств м. Мелітополя

Підприємства	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	Відх. (+, -)
ВАТ «МВЗ ім. 23 жовтня»						
Середньорічні основні виробничі фонди, тис. грн.	2890	2220	2121	1615	1564	-1326
Середньорічні оборотні фонди, тис. грн.	2890	2627	2262	2189	2202	-688
Заробітна плата та відрахування на соціальне страхування, тис. грн.	1452	639	1498	1876	2433	981
Загальний потенціал виробничо – господарської діяльності	4603	5486	5888	5680	6199	1596
ВАТ «Гідросила МЗТГ»						
Середньорічні основні виробничі фонди, тис. грн.	50609	51574	51349	48071	48488	-2121
Середньорічні оборотні фонди, тис. грн.	5610	6178	5608	6491	4575	-1035
Заробітна плата та відрахування на соціальне страхування, тис. грн.	10960	14956,7	17050	17992	21037	10077
Загальний потенціал виробничо – господарської діяльності	67179	72708,7	74007	72554	74100	6921
ВАТ «Рефма»						
Середньорічні основні виробничі фонди, тис.грн	12965,5	13195,5	12987,15	10662,35	10088	-2877,5
Середньорічні оборотні фонди, тис. грн.	4250	5710	5248	4886	4830	580
Заробітна плата та відрахування на соціальне страхування, тис. грн.	3891	5471	5640	6156	6035	2144
Загальний потенціал виробничо – господарської діяльності	21106,5	24376,5	23875,15	21704,35	20953	-153,5
ВАТ «Мелком»						
Середньорічні основні виробничі фонди, тис. грн.	12913	12354	12127	12017	12157	108544
Середньорічні оборотні фонди, тис. грн.	13073	11805	10597	13895	11115	-1958
Заробітна плата та відрахування на соціальне страхування, тис. грн.	6770	9225	11154	14912	18892	12122
Загальний потенціал виробничо – господарської діяльності	32756	3384	33878	40824	42164	9408

Таблиця 2. Відхилення в результаті факторного аналізу потенціалу виробничо-господарської діяльності

Підприємства	Відхилення			
	Всього	в т.ч. за рахунок		
		Середньорічні основні виробничі фонди, тис. грн.	Середньорічні оборотні фонди, тис. грн.	Заробітна плата та відрахування на соціальне страхування, тис. грн.
ВАТ «МВЗ ім. 23 жовтня»	519	- 51	13	557
ВАТ «Гідросила МЗТГ»	1546	407	-1906	3045
ВАТ «Рефма»	-751	-574	-56	-121
ВАТ «Мелком»	1340	140	-2780	3980

Таблиця 3.Факторний аналіз потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств

ВАТ «МВЗ ім. 23 жовтня»	ВАТ «Гідросила МЗТГ»	ВАТ «Рефма»	ВАТ «Мелком»
$П_{вг2007р.}$ =1615+2189+1876=5680 $П_{вг ум1}$ =1564+2189+1876=5629 $П_{вг ум2}$ =1564+2202+1876=5642 $П_{вг2008р}$ =1564+2202+2433=6199 Потенціал в цілому збільшився на 519 тис. грн. (9,2%), в тому числі за рахунок: — середньорічної вартості основних виробничих фондів на – 51 тис. грн. (-0,9%); — середньорічної вартості оборотних фондів на 13 тис. грн. (0,2%); — заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування на 557 тис. грн. (9,9%);	$П_{вг2007р}$ =48971+6491+17992=72554 $П_{вг ум1}$ =48488+6481+17992=72961 $П_{вг ум2}$ =48488+4575+17992=71055 $П_{вг2008р.}$ =48488+4575+21037=74100 Потенціал в цілому збільшився на 1546 тис. грн. (2,1%), в тому числі за рахунок: — середньорічної вартості основних виробничих фондів на 407 тис. грн. (0,6%); — середньорічної вартості оборотних фондів на -1906 тис. грн. (-2,8%); — заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування на 3045 тис. грн. (4,3%);	$П_{вг2007р}$ =10662+4886+6156=21704 $П_{вг ум1}$ =10088+4886+6156=21130 $П_{вг ум2}$ =10088+4830+6156=21074 $П_{вг2008р.}$ =10088+4830+6035=20953 Потенціал в цілому зменшився на 751 тис. грн. (3,5%), в тому числі за рахунок: — середньорічної вартості основних виробничих фондів на -574 тис. грн. (-2,6%); — середньорічної вартості оборотних фондів на -56 тис. грн. (-0,3%); — заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування на -121 тис. грн. (-0,6%);	$П_{вг2007р}$ =12017+13895+14912=40824 $П_{вг ум1}$ =12157+13895+14912=40964 $П_{вг ум2}$ =12157+11115+14912=38184 $П_{вг2008р.}$ =12157+11115+18892=42164 Потенціал в цілому збільшився на 1340 тис.грн (3,3%), в тому числі за рахунок: — середньорічної вартості основних виробничих фондів на 140 тис. грн. (0,2%); — середньорічної вартості оборотних фондів на -2780 тис. грн. (-6,9 %); — заробітної плати та відрахувань на соціальне страхування на 3980 тис. грн. (10%);

вплив кожного елемента на зміну величини та загальної структури потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівного підприємства в залежності від технічних, організаційних та економічних факторів. У таблиці наведено дані по структурі потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств м. Мелітополя.

Відповідно до цього методичного підходу найбільший потенціал виробничо-господарської діяльності у машинобудівного підприємства ВАТ "Гідросила МЗТГ", якщо порівнювати 2008р. з 2004р. вартісне значення потенціалу збільшилось на 10%. Значний потенціал виробничо-господарської діяльності мають й інші підприємства м. Мелітополя: ВАТ "Мелком", ВАТ "Рефма" та ВАТ "МВЗ ім. 23 жовтня". Майже всі підприємства, що аналізуються мають тенденцію до зростання вартості загального потенціалу виробничо-господарської діяльності. Вартість загального потенціалу виробничо-господарської діяльності ВАТ "Мелком" збільшилась на 28%, ВАТ "МВЗ ім. 23 жовтня" на 35%. Протягом чотирьох років наявна спадна тенденції вартості потенціалу виробничо-господарської діяльності у машинобудівного підприємства ВАТ "Рефма", в середньому кожен рік підприємство втрачає 1141 тис. грн. вартості свого потенціалу.

Рис. 1. Система показників техніко-економічного рівня потенціалу виробничо-господарської діяльності

У результаті проведеного факторного аналізу потенціалу виробничо — господарської діяльності машинобудівних підприємств можна стверджувати, що найбільш вагомим фактором збільшення потенціалу є заробітна плата з відрахуваннями. У результаті збільшення фонду заробітної плати на підприємствах їх загальний потенціал збільшився на 4,3—10%.

Факторний аналіз потенціалу виробничо-господарської діяльності та відхи-

лення приведені в табл. 2, 3.

Більш вдалий підхід до формування та аналізу потенціалу виробничо-господарської діяльності є підхід, що базується на системі часткових, зведених та узагальнених показників, які характеризують техніко-економічний рівень потенціалу виробничо-господарської діяльності. Система показників зображена на рис 1.

Кожна група показників має свої недоліки. Часткові показники характеризують окремі частини потенціалу виробничо-господарської діяльності, зведені та узагальнюючі показники хоча і корисні для характеристики потенціалу, але не розглядають динамічні тенденції. Динамічні показники потенціалу виробничо-господарської діяльності складні для обчислювання.

Для аналізу у якості часткових показників можна використовувати: показники основних фондів, матеріальних ресурсів та показники персоналу.

До основних зведених показників, які характеризують потенціалу виробничо-господарської діяльності можна віднести : зарплатовіддачу, фондовіддачу, матеріаловіддачу.

Основними динамічними і узагальнюючими показниками, за допомогою яких проводиться аналіз потенціалу є: потенціаловіддача, питомий прибуток, індекс ефективності використання потенціалу, коефіцієнт інтенсифікації.

Методика оцінки потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств повинна бути більш комплексною, бути заснована на системи зведених показників і використовувати відповідний метод для розрахунку.

При розрахунку потенціалу виробничо-господарської діяльності необхідно враховувати рівень конкурентоспроможності по зведених показниках в порівнянні з іншими аналогічними машинобудівними підприємствами.

Етапи розробленої оцінки потенціалу виробничо-господарської діяльності приведено на рис. 2.

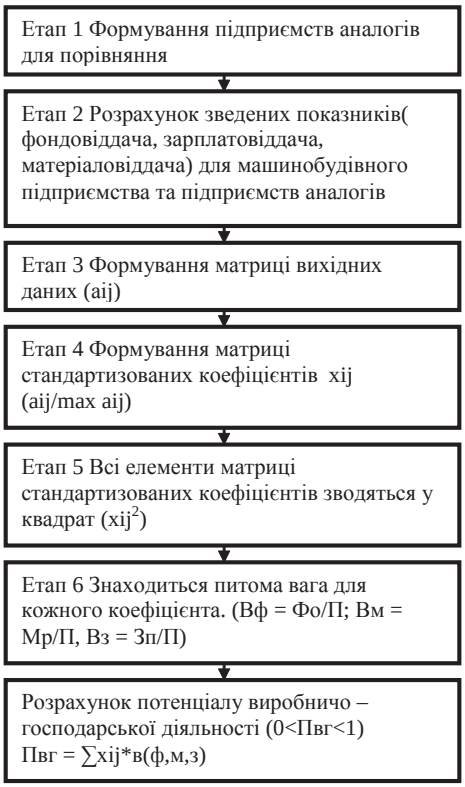

Рис. 2. Розрахунок потенціалу виробничо-господарської діяльності

В основі розрахунку потенціалу виробничо-господарської діяльності доцільно використовувати метод матриць координат.

Для прикладу розглянемо порядок розрахунку потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівного підприємства ВАТ "Мелком".

На першому етапі необхідно вибрати підприємства, які відносять до галузі машинобудування та виробляють ідентичне компресорне обладнання. Основними виробниками компресорного обладнання є підприємства ВАТ "Лебединський машинобудівний дослідно-експериментальний завод "Темп", ВАТ "Херсонський електромеханічний завод", ВАТ "Полтавський турбомеханічний завод", ВАТ "Сумський завод Насосенергомаш".

На другому етапі необхідно розрахувати зведені показники: матеріаловіддачу, фондовіддачу та зарплатовіддачу. Розрахунок приведено в табл. 4.

На третьому етапі, виходячи з розрахунків (табл. 4.), формуємо матрицю координат. Матриця координат приведена в табл. 5.

На четвертому етапі, формуємо матрицю стандар-

Таблиця 4. Розрахунок зведених показників потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств

Підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно-експериментальний завод «Темп»			
Матеріаловіддача	4,56	5,59	6,97
Фондовіддача	3,09	2,96	4,01
Зарпалтовіддача	4,04	3,26	3,98
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»			
Матеріаловіддача	3,1	3,77	5,95
Фондовіддача	3,58	4,2	5,67
Зарпалтовіддача	3,7	3,6	3,71
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»			
Матеріаловіддача	3,2	2,56	2,58
Фондовіддача	5,5	4,58	4,08
Зарпалтовіддача	4,5	4,29	3,99
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»			
Матеріаловіддача	2,4	2,2	2,45
Фондовіддача	7,8	8,3	8,87
Зарпалтовіддача	3,9	3,59	3,68
ВАТ «Мелком»			
Матеріаловіддача	3,1	4,06	5,1
Фондовіддача	2,71	4,69	4,66
Зарпалтовіддача	2,94	3,78	3,00

Таблиця 5. Матриця координат

			2008 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	6,97	4,01	3,98
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	5,95	5,67	3,71
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	2,58	4,08	3,99
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	2,45	8,87	3,68
ВАТ «Мелком»	5,1	4,66	3
			2007 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	5,59	2,96	3,26
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	3,77	4,2	3,6
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	2,56	4,58	4,29
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	2,2	8,3	3,59
ВАТ «Мелком»	4,06	4,69	3,78
			2006 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	4,56	3,09	4,04
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	3,1	3,58	3,7
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	3,2	5,5	4,5
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	2,4	7,8	3,9
ВАТ «Мелком»	3,1	2,71	2,94

Таблиця 6. Матриця стандартизованих коефіцієнтів

			2008 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,45	0,997
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод	0,8537	0,64	0,93
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,3702	0,46	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,3515	1	0,922
ВАТ «Мелком»	0,7317	0,53	0,752
			2007 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,357	0,7599
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,67442	0,506	0,8392
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,45796	0,552	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,39356	1	0,8368
ВАТ «Мелком»	0,7263	0,565	0,8811
			2006 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарплато-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,396	0,8978
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,67982	0,459	0,8222
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,70175	0,705	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,52632	1	0,8667
ВАТ «Мелком»	0,67982	0,347	0,6533

тизованих коефіцієнтів. По кожному стовпцю визначаємо максимальний елемент, який приймаємо за одиницю. Після чого всі елементи стовпця (aij) ділимо на максимальний елемент еталонного підприємства (max aij). У результаті утворюється матриця стандартизованих коефіцієнтів. Матриця стандартизованих коефіцієнтів приведена в табл. 6.

На п'ятому етапі всі елементи матриці стандартизованих коефіцієнтів возводимо у квадрат. Розрахунок приведено в табл. 7.

На шостому етапі знаходимо питому вагу для кожного коефіцієнта. Для більш точного розрахунку потенціалу візьмемо в якості питомої ваги коефіцієнтів — питому вагу кожного ресурсу (основних фондів, матеріальних ресурсів, заробітної плати) в загальній їх сумі, це дозволить отримувати результат потенціалу в межах $0<Пвгд<1$.

Відповідно аналогічним чином розраховується потенціал виробничо-господарської діяльності і для підприємств ВАТ "МВЗ ім. 23 жовтня", ВАТ "Рефма", ВАТ "Гідросила МЗТГ". Результати розрахунків приведено в табл. 9.

Перевага розглянутої методики оцінки потенціалу в тому, що вона базується на комплексному багатомірному підході до оцінки такого складного явища, як виробничо-господарська діяльність підприємства, враховує реальні досягнення всіх підприємств аналогів і ступінь їх близькості до показників підприємства-еталона.

Виходячи з розрахунку можна порівнювати потенціал виробничо-господарської діяльності підприємств однієї галузі, але це не виключає можливості порівняння підприємств різних галузей економіки.

Найбільший потенціал в своїх підгалузях виробництва мають підприємства ВАТ "Гідросила МЗТГ" — 0,72, ВАТ "Лебединський маши-

Таблиця 7. Перерахована матриця стандартизованих коефіцієнтів

			2008 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,2	0,995
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,7287	0,41	0,865
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,137	0,21	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,1236	1	0,851
ВАТ «Мелком»	0,5354	0,28	0,565
			2007 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,127	0,5775
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,45484	0,256	0,7042
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,20973	0,304	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,15489	1	0,7003
ВАТ «Мелком»	0,52751	0,319	0,7764
			2006 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	1	0,157	0,806
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,46216	0,211	0,676
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,49246	0,497	1
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,27701	1	0,7511
ВАТ «Мелком»	0,46216	0,121	0,4268

нобудівний дослідно-експериментальний завод Темп" — 0,69, ВАТ "Мукачівський "Верстат завод" — 1, ВАТ "Рефма"-0,789.

Відповідно до табл. 9. — мінімальне значення по підгалузі виробництва машин та обладнання у ВАТ "Корсунь-Шевченківського верстатобудівного заводу ім. Б. Хмельницького", максимальне значення у ВАТ "Мукачівський "Верстатозавод" — 1. Відповідно на основі шагу можна сформувати три групи потенціалу виробничо-господарської діяльності: машинобудівні підприємства зі слабким потенціалом, середнім потенціалом та високим потенціалом:

$$h = \frac{x\max - x\min}{n},$$

xmax, xmin — максимальне і мінімальне значення потенціалу виробничо-господарської діяльності

n — кількість груп потенціалу

$$h = \frac{1 - 0{,}04}{3} = 0{,}32.$$

Розподіл машинобудівних підприємств за значимістю потенціала виробничо — господарської діяльності приведено в табл. 10.

Аналізуємі підприємства ВАТ "Гідросила МЗТГ" та ВАТ "Рефма" мають високий потенціал виробничо-господарської діяльності, машинобудівні підприємства ВАТ "Мелком" та ВАТ "МВЗ ім. 23 жовтня" — середній потенціал виробничо-господарської діяльності.

ВИСНОВОК

Основою будь-якого машинобудівного підприємства є потенціал виробничо-господарської діяльності. Потенціал виробнчо-господарської діяльності показує можливості, які можуть бути використані для рішення якого небудь завдання, досягнення певної мети, формує сукупність ресурсів, які для цього необхідні та направляє на отримання вдалого економічного результату.

Різноманітність існуючих підходів до визначення суті та економічного змісту

Таблиця 8. Питома вага для коефіцієнтів

			2008 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	0,22	0,39	0,39
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод	0,27	0,3	0,43
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,44	0,28	0,28
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,5	0,15	0,35
ВАТ «Мелком»	0,78	0,09	0,13
			2007 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	0,22	0,41	0,37
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,34	0,31	0,35
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,46	0,26	0,28
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»			
ВАТ «Мелком»	0,34	0,29	0,37
			2006 р.
Підприємства	Матеріало-віддача	Фондо-віддача	Зарпалто-віддача
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	0,28	0,41	0,31
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,37	0,32	0,31
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,44	0,25	0,31
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,52	0,16	0,32
ВАТ «Мелком»	0,31	0,36	0,33

Таблиця 9. Потенціал виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств

Машинобудівні підприємства	2006 р.	2007 р.	2008 р.
Галузь машинобудівного комплексу: виробництво машин та обладнання			
Вид діяльності: виробництво тракторних агрегатів			
ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів»	0,85	0,58	0,08
ВАТ Харківський завод «Гідроприлад»	0,19	0,06	0,59
ВАТ «Гідросила МЗТГ»	0,3	0,39	0,72
Вид діяльності: виробництво компресорів, насосів			
ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно – експериментальний завод «Темп»	0,59	0,59	0,69
ВАТ «Херсонський електромеханічний завод»	0,45	0,64	0,69
ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод»	0,65	0,62	0,4
ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш»	0,54	0,45	0,5
ВАТ «Мелком»	0,33	0,76	0,52
Вид діяльності: виробництво верстатів			
ВАТ «Корсунь – Шевченківський верстатобудівний завод ім.. Б.Хмельницького»	0,0027	0,02	0,04
ВАТ Харківський верстатобудівний завод	0,417	0,28	0,188
ВАТ «Мукачівський «Верстатозавод»	0,667	0,33	1
ВАТ «МВЗ ім. 23 жовтня»	0,195	0,22	0,389
Вид діяльності : виробництво холодильного обладнання			
ВАТ "Харківхолодмаш"	0,26	0,312	0,248
ВАТ "Одеське обєднання холодмаш"	0,18	0,49	0,366
ВАТ "Рефма"	0,79	0,76	0,789

Таблиця 10.Розподіл підприємств за значимістю потенціалу виробничо-господарської діяльності

Група	Діапазон значення потенціалу виробничо-господарської діяльності	Значимість потенціалу виробничо-господарської діяльності	машинобудівні підприємства
Група1	0,04-0,36	Слабкий	ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів»,ВАТ «Корсунь-Шевченківський верстатобудівний завод ім.. Б.Хмельницького», ВАТ «Харківський верстатобудівний завод», ВАТ «Харківхолодмаш»
Група 2	0,36-0,68	Середній	ВАТ Харківський завод «Гідроприлад», ВАТ «Полтавський турбомеханічний завод», ВАТ «Сумський завод Насосенергомаш», ВАТ «Мелком», ВАТ «МВЗ ім. 23 жовтня», ВАТ «Одеське обєднання холодмаш»
Група 3	0,68-1	Високий	ВАТ «Лебединський машинобудівний дослідно-експериментальний завод «Темп», ВАТ «Херсонський електромеханічний завод», ВАТ «Мукачівський «Верстатозавод», ВАТ «Рефма», ВАТ «Гідросила МЗТГ»

потенціалу виробничо-господарської діяльності дається взнаки і при виборі методичних прийомів розрахунку його загальної величини та окремих складових.

Методика оцінки потенціалу виробничо-господарської діяльності машинобудівних підприємств повинна бути більш комплексною, бути заснована на системі зведених показників і використовувати відповідний метод для розрахунку.

При розрахунку потенціалу виробничо-господарської діяльності необхідно враховувати рівень конкурентоспроможності по зведених показниках в порівнянні з іншими аналогічними машинобудівними підприємствами.

Перевага розглянутої методики оцінки потенціалу в тому, що вона базується на комплексному батомірному підході до оцінки такого складного явища, як виробничо-господарська діяльність підприємства, враховує реальні досягнення всіх підприємств аналогів і ступінь їх близькості до показників підприємства-еталона.

Література:

1. Винокуров В.А. Организация стратегического управления на предприятии. — М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. — 160с.

2. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. Луганск: ВНУ, 2000. — 315 с.

3. Кріжановский Б.Н. Потенціал машиностроения. — К.: Наукова думка, 1994. — 353 с.

4. Тарасова Н.В., Калініченко І.С., Романеско В.А., Єфетова К.Ф., Довбня В.М. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України / Б.М. Данилишин (ред.), — Ніжин: Аспект — Поліграф, 2007. — 307с.

5. Черников Д.А. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты // Экономические науки. — 1981. — №10. — С.89 — 92

6. Шилепницький П.І. Управління виробничим потенціалом машинобудування в перехідній економіці. — Чернівці, 2001. — 108 с.

Стаття надійшла до редакції 13.08.2009 р.